
דבר המערכת - גיליון מיוחד בנושא משחק - עיסוק מרכזי ומשמעותי

Author(s): עמיה ולדמן-לוי and אלינור שניידר

Source: *IJOT: The Israeli Journal of Occupational Therapy* / כתב עת ישראלי לריפוי
כרך, 2011, נובמבר, כעיסוק, 20, חוברת, 4, Special Issue on the Topic of Play –
גיליון מיוחד בנושא משחק – עיסוק מרכזי / a Major and Significant Occupation /
(נובמבר 2011) ומשמעותי

Published by: Israeli Society of Occupational Therapy / העמותה הישראלית לריפוי בעיסוק

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/23470283>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *IJOT: The Israeli Journal of Occupational Therapy* / כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק

עמיה ולדמן-לוי ד"ר אלינור שניידר

דבר המערכת - גיליון מיוחד בנושא משחק - עיסוק מרכזי ומשמעותי

משחק הנו תחום עיסוק מרכזי וחשוב בחייהם של ילדים ותורם להסתגלותם ולרווחתם הכוללת. בעבור המבוגרים, המשחק מהווה נדבך חשוב במיוחד כחלק מתפקידי ההורות, וכחלק מפעילויות הפנאי. בספרות המקצועית רואים במשחק אמצעי המשקף אספקטים שונים

בהתפתחות הילד (למשל: אספקטים רגשיים, קוגניטיביים, מוטוריים, שפתיים) ועל כן אין הוא נחקר כמהות העומדת לעצמה. לעומת זאת, במקצוע הריפוי בעיסוק, משחק מוגדר כעיסוק בעל משמעות, כחלק ממרחב העשייה וההתערבות הקלינית שלנו. מתוקף היותו עיסוק, למשחק יש אספקטים של עשייה (Doing) ושל משמעות (Meaning). שני האספקטים האלה זוכים להתייחסות מחקרית רבה בחו"ל על ידי מרפאות בעיסוק - חוקרות, אבל בארץ ההתייחסות למשחק היא בראשית דרכה והכתיבה בנושא מועטה. מסיבות אלו נעננו לאתגר המיוחד שהציבה לנו **ד"ר רחלי קיצוני**, העורכת הראשית של ה-JOT.

שתינו לומדות, חוקרות ומלמדות את הנושא ורואות חשיבות עליונה בכתיבה ובהפצת הידע בקרב קוראי וקוראות ה-JOT.

למשימה של עריכת גיליון מיוחד בנושא המשחק הגענו חדרות אמונה ורצון, אך הדרך שנכונה לנו הייתה ארוכה ורצופת אתגרים ודילמות. קלינאים וחוקרים רבים בארץ ובעולם רואים חשיבות במשחק וקליניקות הריפוי בעיסוק מספקות סביבה עשירה ומגוונת של משחקים. ואולם, הבעייתיות טמונה בעצם ראיית המשחק כאמצעי בלבד לשיפור מרכיבים שונים ומיומנויות שונות. תפיסה זו משקפת פרדיגמה טיפולית הרווחת גם כיום וניזונה משלל מסגרות ההתייחסות בריפוי בעיסוק, החל מאלו שצמחו בשנות ה-60 של המאה ה-20 ועד היום. כאמור, השימוש במשחק, על פי רוב, מונחה ומובנה על ידי המטפלת, והדגש הוא יותר על אספקט העשייה מאשר על אספקט המשמעות. מסיבות אלו, המאמרים בגיליון זה נבחרו בקפידה רבה, תוך הקפדה על הבאת התכנים הרלוונטיים ויישום חשיבה ביקורתית כלפי התכנים שאינם מבוססי "משחק כעיסוק".

תרומה מיוחדת וחשובה לגיליון מיוחד זה, מצאנו במאמרה של **פרופ' אניטה בנדי**, היא נענתה לבקשתנו ושלחה מאמר מחקרי המתאר יישום של קבוצה להורים בנושא קשיים במשחק של ילדיהם. פרופ' אניטה בנדי היא החוקרת המובילה בעולם ובריפוי בעיסוק בחקר המשחקיות - Playfulness, אפיון מרכזי של משחק. היא פרסמה עשרות מחקרים וחברה שני כלי הערכה מרכזיים להערכת משחק. במאמרה מתארת פרופ' בנדי קבוצה להורים בנושא משחק וכן את ממצאי המחקר האיכותני שערכה בהקשר לחוויות ההורים מעצם השתתפותם בהתערבות ייחודית זו.

כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, נובמבר 2011, 20(4)

תרומה נוספת היא של **ד"ר אלינור שניידר**, מומחית בתחום המשחק, ו**פרופ' ענת שר**, החולקות עמנו את ממצאי מחקרן על התנהגות מכוונת למטלה וקשב ממוקד במהלך משחק חקרני בינקות. המאמר הזה עוקב אחר התפתחות המשחק החקרני בתקופה קצרה בינקות ובוחן הן את המאפיינים והכישורים של הילד והן את סביבת המשחק. הוא מספק לנו אפוא ידע על מיומנות משחק ראשונית חשובה, בקרב תינוקות ופעוטות עם התפתחות טיפוסית. הקוראים יוכלו להשתמש בידע הרב המובא במאמר, על מנת ליישמו במצבים קליניים רלוונטיים במפגש עם ילדים המצויים בשלבי משחק מסוג זה.

הגב' שרית טרסר, מרפאה בעיסוק ומייסדת חברת טימוקו, נענתה, גם היא, לאתגר וכתבה תיאור מקרה המדגים שימוש משולב בהתערבות מבוססת משחק לצד התייחסות טיפולית למשחק כאל אמצעי. מאמרה משקף את החשיבה הקלינית שמלווה את המרפאה בעיסוק במהלך תכנון ויישום התערבות בכלל, ובפרט בתחום המשחק; כיצד לזהות קשיים בתחום המשחק ואיך להיענות אליהם? שרית מציגה את השימוש בסביבת משחק וירטואלית לצורך שיפור דרכי ההתמודדות של הילד עם הקשיים בתחום המשחק. השינויים מוצגים באופן גרפי ומעובדים באופן שיטתי וביקורתי. מדור טכנולוגיה מוגש בגיליון זה באופן מורחב, בזכות היוזמה והמוטיבציה של **הגב' טליה פרבר** וכן מומחיותה בעולם הווירטואלי בכלל ובמשחקי מחשב בפרט. במאמרה סוקרת טליה פרבר את ההתייחסות למשחק מחשב כאמצעי ולא כמטרה. חשוב לנו להדגיש לקורא את ההבדל המהותי. אולם, אנו סבורות שקריאה נבונה של החומר הרב המובא במאמר, תאפשר לקלינאיות ולקלינאים לעשות שימוש במשחקי המחשב כאמצעי להתגברות על קשיים בתחום המשחק, כפי שהדגימה **גב' שרית טרסר** במאמר תיאור המקרה.

במדור סקירת ספרים **עמיה ולדמן-לוי**, החוקרת, כותבת ומקדמת משחק כחלק עיקרי בתהליך ההתערבות, סוקרת ספר חדש של: Miller-Kuhaneck, Spitzer and Miller: Activity analysis, creativity, and playfulness in pediatric occupational therapy: Making play just right. עמיה סוקרת ביסודיות את התכנים השונים שמובאים בספר ודנה באופן מעמיק וביקורתי בתרומתו של הספר לתחום הידע שלנו על משחק. עמיה מציינת מהם היתרונות והחסרונות של הספר לקהל היעד. כמו כן, היא מבהירה באילו תכנים יש לדעתה התייחסות מועטה או לא מעמיקה דיה וממליצה על מקורות מידע נוספים. מן הסקירה אפשר להבין שעל אף שיש מחסור מסוים בתכנים תיאורטיים, הספר יוכל לשמש משאב מקיף, רציני, ומוחשי לקלינאים ולקלינאיות המעוניינים להשתמש במשחק ולקדם משחק בתהליך ההתערבות בריפוי בעיסוק. אנו מקוות כי גיליון מיוחד זה יעורר את סקרנותכם ללמוד, לחקור וליישם את השימוש במשחק כמטרה לצד השימוש בו כאמצעי ואף להרחיב את היישום לאוכלוסיות קליניות שונות במעגל החיים.

הגיליון הזה התמקד, כאמור, בנושא המשחק. עם זאת, מצורף מכתב ברכה **לפרופ' ראובן פורשטיין** לכבוד יום הולדתו ה-90 שנכתב בידי **ד"ר נעמי הדס לידור**.

כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, נובמבר 2011, 20(4)

www.isot.org.il

עמותה ישראלית לריפוי בעיסוק
ועד העמותה

יושבת ראש:

אפרת בן נאה
efrat.miskal@gmail.com

סגנית יושבת ראש:

איילת רייזברג

חברים:

ברניס מאירס
בתיה הימלפרב
טל קויפמן
יעל אורן
ליאת לבני דורון
נועה כץ אוצר
נרית ליפשיץ
עומר עזריאל (נציג הסטודנטים)
ענת אלבז
ענת דהורי אסייג

גזברית:

רות כספי

מנהלת אתר העמותה

וערכת המידעון האלקטרוני:

מיכל עמנואל שלו

רו"ח העמותה:

אורי אמסטרדמר

מזכירת העמותה:

דליה גידלי
טלפון: 03-9508147
פקס: 03-9508148
isot@barak-online.net

מקריאת המכתב אפשר לקבל השראה מדרכי פועלו של אדם יצירתי המאמין בדרכו.

נהנינו מן העבודה המשותפת ומן ההפרייה ההדדית ואנו רוצות להשתמש בהזדמנות זו כדי להזמין את המרפאים והמרפאות בעיסוק להצטרף לעשייה המקצועית ומסגרת ה-**ISOT** הן באמצעות כתיבה והן באמצעות קריאה ביקורתית של מאמרים. זו מחויבות אתית מקצועית של כולנו.

ד"ר אלינור שניידר

eleanor@research.haifa.ac.il

עמיה ולדמן-לוי

amiya_w@netvision.net.il

עורכות אורחות

כתב עת ישראלי לריפוי בעיסוק, נובמבר 2011, 20(4)